

Izhaja trikrat na teden v šestih izdajah, in sicer: vsak torek, četrtek in soboto, zjutranje izdaje opoldne, večerno izdaje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi priloge ter s "Kazipotom" ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto	13 K 20 h ali gl. 6 80
pol leta	6 60
četrt leta	3 40

Posamične številke stanejo 10 vin
Od 23. julija 1902. de preklica izhaja ob sredah in sobotah ob 11 uri dopoludne.

Narodnino sprejema upravnštvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v "Goriški Tiskarni" A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane narodnine se ne odziva.

Oglašit in poslati se računajo po pent-vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr., vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoludne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravnštvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Narodnina in oglasje je plačati loco Gorice. Dopolni naj se pošiljajo le uredništvu.

Narodnina, reklamacije in druge reči, katere ne padajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravnštvu.

"PRIMOREC"

Izhaja neodvisno od "Soče" vsak petek in stane vsake 3 K 20 h ali gl. 1 60.

"Soča" in "Primorec" se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

—Vse za omiko, svobodo in napredek!— Dr. K. Lavrič

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Gor. Tiskarna A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Govor deželnega poslanca

dr. Henrika Tuma

k proračunu za leto 1903. v seji 29. decembra 1902.

Notem te viske zbornice dolgočasiti s podrobno ali preobširno kritiko proračuna, ker vem, da jej je čas tako dragocen in ima danes celo nad 30 prosenj rešiti. Dovoljujem si torej le nekoliko kratkih opazk, da utemeljim svoje glasovanje proti proračunu.

Ako proračun pregledamo, najlemo potroškov, ki so neobhodno potrebni, n. pr. za bolnišnico itd., poleg teh nekaj malega takih, ki imajo namen, da bi dvignili produktivito naše dežele. Sicer je teh potroškov le malo, da bi se jih moralo skraj z lučjo iskati. Zaraditega najbolj s tem utemeljim svoje glasovanje proti proračunu, ako utemeljujem, da se na to stran skoraj ni nič storilo. Po drugi strani smo zvišali zadnja leta troške za deželno upravo ravno z namenom, da bude ta uprava uplivala na zboljšanje gospodarstva in razmer. Dovoljen in izdan trošek na sebi pa ni dovolj, ampak deželna uprava mora v istini vplivati na one faktorje, ki so poklicani, da produktivito dežele pospešujejo, in to so prvotni organizmi dežele, v prvi vrsti naše občine. Jaz mislim, da predstavljajo pravo našo revščino naše občine s svojo zanemarjeno upravo. Veste, da so naše občine tako obložene, da si ne smemo skoraj upati zadržati novih virov za deželo. Po mojem račun znaša davčno breme občin v deželi črca 117%, nekatere imajo pa tudi 300% doklad. Tukaj mora deželna uprava seveda v prvi vrsti intenzivneje vplivati na to, da se doklade znižajo in pravilno nalagajo; tega pa ne moremo reči, da se dela. Občinska gospodarstva ostajajo v istem stanju, kakor so od davna bila, le da se breme veča od leta do leta.

Tako smo tudi ustanovili mesto deželnega inženirja, ki je morebiti imel najvažnejšo nalogo, da organizira pred vsem največji izredni trošek, katerega ima dežela, to so subsidije za ceste, vodnjake, uravnavo voda itd. Toda do danes tega vpliva ne vi-

dimo. Če ste, vodnjake, regulacije voda itd. bi moral imeti deželni inženir v podrobnem pregledu, in vse predloge v tem predmetu, katere imamo v rednih sejah deželnega zbora viniti, bi moral vsaj vedeti. Rezultat, s katerim je treba zalagati deželni proračun, pa kaže, da dajemo subsidije, ki so bolj milosrdnim podobne, in nimajo nikake podlage. Mi dajemo, pa ne vemo, za kaj in kam dajemo tako, da vsako leto dajemo "a fondo perduto". Preglejte dovoljene podpore ter vprašajte se, če je vidnega rezultata za egromne svote, katere smo takorekoč zavrgli. Dali smo z dobrin namenom, ali rezultata ni, ker n'ima organa, ki bi nadzoroval nujnost in opravičenost izdatkov. Imamo torej deželnega inženirja, ali ni se pokazal svojega delovanja. Njega vpliv ni viden nikjer. Ves večji trošek za deželno upravo se torej letos ni izpodnesel. Kako pa deželna uprava ni vplivala na pravilno gospodarstvo po občinah, tako nimamo nikogar, ki bi nam šel na roko pri razdeljevanju podpor. Kar pa je glavno, je to, da je sistem zgrešen. Moramo torej pred vsem subsidiiranja v tej obliki odpraviti s tem, da kapitaliziramo izkazane potrebsčine ter vplačamo kapital z anuitetami. Ne smemo dajati "a fondo perduto", ampak moramo napraviti obratno glavnico za napravo cest, vodnjakov, regulacije rek in hudournikov itd. Le na tej podlagi pridemo do zboljšanja deželnih financ, poleg tega, da uplivamo na zmanjšanje potrebsčine po občinah in izboljšanje občinske uprave in gospodarstva.

Je prav, da je g. referent taknil, da moramo letos pokriti 30000 K dolga kontokorenta. Ta trošek najbolj pojasnjuje sistem, ki je veljal in se velja v deželi. Lansko leto se je zato, da se ni višalo doklad na zemljišče, zajel dolg iz kontokorenta, da se je plačal primankljaj in ni imel deželni zbor poguma, da bi povišal zemljiščne doklade za 2 ali 3%, kakor je deželno knjigovodstvo predlagalo, ter vno vsak gospodar dobro ve, da mora plačevati letne potrebe, in ne sme dolgo zajemati, da plačuje vsakdanje potrebsčine. Ta pogrešek se je večkrat napravil in posebno očten je bil lansko leto. Zaraditega morajo naše deželne finance priti v položaj, da bodo nevdzdržive. Gospod referent je

povdarjal, da imamo mnogo nujnih potreb posebno radi elementarnih škod. Res je to, da je naša dežela mnogo prizadeta, ali zato mora naša deželna uprava stremeti za tem, da dobi obilnejše državne podpore. Mislim, da je prva dolžnost države, da pokriva take troške, dovolj je, da dežela pri tem pokaže svoj interes. Naša dežela, ki je tako skrajno revna, vsaj kakor kaže proračun, mora gledati, da minimalno daje v take svrhe in za to dobiva od tam, kjer je pravi naslov. G. referent je tudi povdarjal, da naša industrija leži na tleh. Res je, a mislim, da je temu jeden glavnih povodov ta, da naš deželni zbor ni se pokazal, da je kaj za industrijo storil. Rad bi videl, kaj bi g. referent odgovoril na vprašanje, kaj se je od l. 1863. za našo industrijo sploh ukrenilo. Ker se ni nič storilo za industrijo in tudi ne za našega poljedelca, je vse na tleh, tako da nobeden ne more plačevati visjih davkov. Je gola beseda, ako je g. referent naglašal, da davkoplačevalci ne morejo tako visokih davkov plačevati; kajti davek teži le takrat, kadar ni dohodkov. Kdor mnogo služi, tudi lahko visoke davke plačuje. V naši deželi so torej davki pretežki, ker se nič ali premalo zasluži, zato tudi davkoplačevalec ne more in ne mara davkov plačevati.

Zaraditega moramo od leta do leta organično staviti take postavke v proračun, ki imajo pomen za bodočnost in dvigajo produktivito v deželi. Moramo pustiti ob strani, kar je golo darilo.

Dovolil sem si te kratke opazke, da utemeljim svoje glasovanje proti proračunu.

Realka in univerza.

Pod tem naslovom so prov. očili v zadnjem času članki v večjih dunajskih listih, da so se tudi širši krogi začeli zanimati za to vprašanje. Ker ima tudi naše mesto realko, ki bo imela v kratkem nalogo, odposiljati v svet svoje abiturijente, namenili smo se v kratkih potezah očitati prihodnost realk in njih konkurenco z gimnazijami.

Kakor znano imajo sedanji avstr. gimnaziji po 8 razredov, med tem ko jih imajo avstr. realke po 7. Ali če seštejemo tedenske ure vseh 8 gimn. razredov in jih primerjamo s tedenskimi urami v vseh 7 realčnih razredih, tedaj vidimo, da imajo realke s 7 razredi več učnih ur kakor gimnazije z 8. Da ima torej realka le 7 razredov, ni vzroka iskati v tem, da je snov, ki jo ima predelati realce, manjša od one v gimnaziji, ampak vzrok je uredba, po kateri mora realce v enem letu več snovi absorbirati kakor pa gimnazijec.

Kvalitativno je izobrazba gimnazijca bolj jezikovna, med tem ko je realce v naravoslovnih in matematiških predmetih bolj podkovan kakor gimnazijec. Na podlagi te izobrazbe so realcu za matematiko in naravoslovje kakor tudi za moderne jezike in zemljepis vrata univerz že davno odprta. Niso pa mu odprta vrata juridične in medicinske fakultete, ker realce nima znanja latinskega jezika. Vprašanje torej, kako se pripomore absolviranim realcem do istih pravice, kakor jih imajo absolvirani gimnazijci, to vprašanje je začelo zanimati dunajske kroge.

Na shodu, ki ga je novembra meseca sklicalo društvo "Realka", se je to vprašanje razmotrivalo. Svetovalo se je, naj absolvirani realci, ki hočejo vstopiti na medicinsko ali juridično fakulteto, delajo izpit iz latinščine, in za to naj se vpeljejo na univerzi pripravljalni kurzi. Kakor mora delati absolviran gimnazijec, ki hoče vstopiti kot redni slušatelj na tehnično visoko šolo, izpit iz projektivne geometrije, tako naj dela absolviran realce izpit iz latinščine. Udeležniki shoda "Realka" pa so bili vsi jedini v tem, da se predlaga uvedba 8. razreda realčnega, ter se ure, ki se jih s tem pridobi, porabi za latinščino. Ure naj se razdele po vseh visjih razredih. S tem, da bo realce tudi v latinščini podkovan, se mu odpró vrata vseh visokih šol.

— 41 —

Križarji.

Zgodovinski roman v štirih delih.

Poljski spisal H. Sienkiewicz. — Posl. Podravske.

Dalje.

V.

Zdravnik Višonjek je zavezal Zbiškove rane ter se prepričal, da ima zlomljeno le jedno rebro, toda prvi dan še ni mogel biti porok za to, da mladi vitez zares ozdravi, ker ni bilo znano, če se mar v ranjencu ni zaobrnil srce, ali če se v njem niso pretrgala čreva. Tudi gospod de Lorche je proti večeru oslabil tako, da se je moral vleči, in drugega dne ni mogel ganiti niti rok niti nog brez velikih bolečin v vseh kosteh. Kneginja in Danuša sta s pomočjo drugih dvornic oskrbovali bolnika ter kuhali za nju po predpisu zdravnikovem razna mazila in zdravila. Zbišek je bil težko ranjen ter je sedaj pa sedaj pljuval kri, kar je zdravnik Višonjka zelo vznemirjalo.

Bil je pa pri polni zavesti in drugega dne, dasi je bil še zelo slab, ko je poizvedel od Danuše, komu se ima zahvaliti za življenje, je dal poklicati k sebi Hlavo, da bi ga zahvalil in ga za to nagradil. Pri tem se je moral nehote spomniti, da mu ga je bila poslala Jagjenka, in ako bi ne bilo njenega dobrotljivega srca, da bi bil gotovo poginil.

Pri spominu na to mu je bilo jako hudo, kajti čutil je, da tej plemeniti deklici tega nikdar ne bo

mogel povrniti, marveč da jej bo namesto tega neprestano povod tuge in žalosti. Večkrat je sicer rekel sam sebi: »Saj se ne morem razkosati na dve plati!« vendar pa mu je na dnú duše ostalo nekako očitjanje vesti, in Čeh Hlava je še bolj razburil ta njegov duševni nemir.

»Prisegel sem svoji gospodinji na svojo plemsko čast,« je dejal, »da vas hočem čuvati, to torej tudi storim brez vsake nagrade. Vi, gospod, morate njo ne pa mene zahvaliti za svojo rešitev.«

Zbišek mu ni odgovoril, marveč je le težko dihal. Še je nekaj časa molčal, potem pa je dejal:

»Ako mi zapoveste, da naj grem v Bogdanec, pa odidem. Nemara bi radi videli starega gospoda, kajti sam Bog vé, kako še bude z vami.«

»Kaj pravi zdravnik Višonjek?« ga vpraša Zbišek.

»Zdravnik je dejal, da se to pokaže o mlaju, do tega časa pa imamo še štiri dni.«

»Torej bi bilo nepotrebno iti v Bogdanec, ker jaz bodisi poprej umrem nego stric pride, ali pa ozdravim.«

»Torej pa pošljite vsaj pismo v Bogdanec. Sanderus vam vse čisto napiše. Tako vsaj poizvedo za to in dadó za kako sveto mašo.«

»Daj mi sedaj mir, ker sem slab. Ako umrem, vrneš se v Zgorelice in poveš, kaj se je bilo pripetilo, potem pa naj dado za maše. Mene pa pokopljejo tukaj ali v Tehanovem.«

»Gotovo da v Tehanovem ali v Prasnišu. Tu v gozdu pokopavajo le Kurpijce, nad katerimi potem tulijo volkovi. Čul sem pa tudi od služabnikov, da se

knez čez dva dni vrne z vsem dvorom v Tehanov in potem odrine dalje v Varšavo.«

»Tukaj me vendar ne puste« odvrne Zbišek.

In res se tudi ni motil, kajti kneginja je še tega dne poprosila kneza, da bi smeia ostati z Danušo, z dvornicami in z zdravnikom Višonjkom v lovskem gradiču, kajti ta zdravnik nikakor ni hotel dopustiti, da bi Zbiška že sedaj prepeljali v Prasniš. Gospodu de Lorche se je čez dva dni že dokaj zboljšalo, da je že zapustil posteljo; ko je pa izvedel, da gospe ostanejo, je ostal tudi on, hote jih spremiti ob času vrnitve ter jih braniti pred vsako nezgodo, ako bi jih na poti slučajno napadli »Saraceni.« Odkud bi se imeli vzeti oni Saraceni, s tem vprašanjem se hrabri Lotrinčan ni vkarjal. Na daljnem zahodu so sicer tako imenovali Litvine, toda od teh ni mogla pretiti nobena nevarnost Hiejstulovi hčerki, rojstni sestri Vitoldovi in strinji mogočnega krakovskega kralja Jagiela.

Toda gospod de Lorche je precej dolgo bival med Križarji ter je navzlic vsemu, kar je čul v Mazoviji o pokrščenju Litve in o dveh kronah na glavi jednega vladarja, bil vsekako prepričan, da se od Litvinov ne more pričakovati nič dobrega. Tako so mu govorili Križarji, on pa še tudi ni izgubil vere v njihove besede.

Med tem se je pripetilo nekaj, kar je padlo nalik sencu med križarske goste in kneza Januša. Dan pred knezovim odhodom sta dospela brata Gotfried in Rotgier, ki sta bila ostala v Tehanovem, in z njima je dospel neki gospod de Fourci, kot prinašalec kaj neugodne novice za Križarje. Zgodilo se je, da zamejni gostje,

Na shodu, ki ga je 11. decembra 1902. sklicalo dunajsko socijalno društvo za vedo in omiko, in ki se ga je udeležilo veliko vseučilišnih profesorjev in pa profesorjev tehnične visoke šole, in med zadnjimi rektor tehnike sam, so bili vsi udeležniki jedini v tem, da se na kakoršenkoli način pripomore realcu do istih pravic kakor jih ima gimnazijec. Tudi na tem shodu se je predlagalo, da se uvede na realkah latinščina, in sicer tako, da se razširijo realke na 8 razredov, in se s tem pridobijo ure.

Vprašanje za enakopravnost realk z gimnazijami pozdravljajo s simpatijami tudi oni krogi, ki imajo pri tem precej odločilne besede. In tako je upati, da bo v najkrajšem času realka ona reformirana šola, ki bo nudila svojim abiturijentom ne le onih pravic, ki so mu a priori kot realcu pridržane, ampak tudi onih pravic, ki jih uživajo gimnazijski absolventi. Abiturijenti teh reformiranih realk pa bodo znali tudi toliko latinski, kakor oni gimnazijci brez mature, ki jim je zadnje zavetišče »lemenat«.

«Jedn.»

Dopisi.

Is Srednjega. — Ako bi kdo prišel na Srednje, bi se začudil, kako neki pristasi »klerikalne bande« žalostno postopajo po vasi, kakor bi bili — Bog ve kaj zgubili. Kaj si mislite neki, zakaj so tako parjeni, ker nekdanj so bili tako živahni? Iz začasa P. in nekoga njegovega podrepnika, je bilo za nase postopate vsekaj drugo življenje. Pojedali in popivali so na račun zgoraj omenjenih, kar se je dalo, — in ako bi se jim bil takrat predložil kateri napredni človek, zmerjan bi bil z raznimi grdimi imeni. Toda, časi se spreminjajo, — in spremenilo se je — hvala Bogu — tudi življenje naših postopatev.

Klerikalni podrepnik je odšel, in odšla jim je tudi molzna krava. Zato pa je začela nekatere teh neusmiljeno jeziti. »Cajna-vuku« začelo se je grlo sušiti in ta suša ga je tako razburila, da je tulil celo doli v Gorico neko nesramno laž o naši c. kr. finančni straži misleč: Da bi le enega izmed prvih dveh nazaj dobili, drugače bode po nas klerikalcih. — »Cajna-vuka« mislili se bode te mogoče podoba živali, kaj ne? Toda je podoba človeka; le obnašanja in omike je prvega mišljenja. —

O ti ubogi klerikalni zaslepljenec, kaj te nič vest ne peče, tako grdo lagati!? Ali si res toliko zaslepljen, da si tega mišljenja, da na klerikalni podlagi se sme lagati in postenim ljudem čast odvzemati??

Nam se tvoja laž studij, ker pri nas naprednjakih je toliko postenosti, da ne bomo pustili, blatiti ljudi, ki jih vidimo v resnici v natančnem spolnovanju svoje dolžnosti — naj si bode vreme slabo ali dobro.

Primi se ti, laznjivec, za nos, in vleči se celo do tal in klič prav iz srca; mea culpa, da ti Bog ono grdo laž odpusti.

Več Srednčanov.

Is Srbije, 14. — 27. XII 1902. — »Bog je visoko!« a »Car daleko!« ponavljaje nam često i često puta, pri tom slatko smešeti se, iz stare otrcane »Švabske«. Hvala Bogu, kad jednom dodje vreme, da Bog, kome neka bude, uzgred rečeno, večita slava; istina, ostade, visoko gore nad oblacima, ali nam se Car primače blizo, i posla nam po ovoj jakoj zimi prvoga ministra grofa Lamsdorfa u goste.

Naš veliki gost stiže iz Petrograda 11. — 24. ov. n. u 10^{1/2} sahata u večje u srbsku prestonicu, u Beograd. Doček od strane gradjanstva bio je za veliku i bratsku Rusiju od ogromnog stanovništva beogradskoga viden znak srčanih osećaja. Prestonica, okičena trobojkama, pivala je u čarobnom osvetljenju. Pri dolazku pozdravljen je veliki gost naročito deputacijom; a predsednik opštine beogradske podneo je visokome gostu na naročito spremljenom srebrnom okrožniku »soli i hleba«. Na okrožniku stajše urezano: »Njegovoj Svetlosti grofu Vladimiru Nikolajeviču Lamsdorfu« opština beogradska. — Grof Lamsdorf otputovao je jučer u 10. sahnecu u Niš kralju Aleksandru. Na celom putu, u Nišu dočekan i ispravicvan z svima počastima i sto sjajnije. U Nišu je davatagala godba u počast miloga gosta. Svi strani poslanici, konzuli, delegati, i veliki broj srbskih veliko-dostojnika pozvat je u Niš. Sutra polazi u Sofiju, gdi se vanredan doček sprema.

Do ovoga trenutka niko nije posvećen u značaj i donasaj misije grofa Lamsdorfa. Ali tek možemo reći »Nije više Car daleko«, i to na veliku nevolju kudravih glava i klinastih nosova tamo gore na Dunavu. Situacija počinje, da se čisti, magla po bregovima Vavdara diže se; ljut severac briše po tužnom »Kosovu«; rafinirane propagandiste rimskih prelata beže izpod sneznog »Šara«, i gle! za čas prestade podmuklo rovenje švabskih podlih intriga u staroj Srbiji; Da! Bog reče: »da postane svetlost«, i svetlost postade, i tada Bog odvoji svetlost od tame, i postade dan«.

Želeći i milom bratskom slovenskom rodu, da i njemu skoro sine s... slojde, čestitam pionerima našega srečnu 1903. novu godinu.

Jugosloven.

Domače in razne novice.

Smrtna kosa. — V Trstu je umrl g. Franjo Žitko, veleposestnik in marljiv sodelavec na narodnem in gospodarskem polju tržaskih Slovencev. Bodi mu blag spomin!

Silvestrovo. — »Pevsko in glasbeno društvo« je naznanilo v »Soči«, da priredi »Silvestrovo« v prostorih hotela »pri zlatem Jelenu« edino za člane in vabljene

goste. V resnici pa ni razposlalo nikakih vabil, to pa z ozirom na lanski naval, ko se ni bilo mogoče zganiti z mesta, tako je bilo vse nabito okrog miz in med njimi. — Vsled te previdnosti odborove ni bilo lanske gnječe, toda zasedeni so bili do zadnjega vsi prostori, ki so bili pripravljani in gosto odmerjeni. Zato pa je vladala po vseh prostorih najpresrečnejša zabava.

Na sporedu je bilo 11 točk, no dodajale so še druge, da je končalo srečkanje na 50 dobitkov še-le ob 1. popolnoči. — Salsonski orhester je nastopil ta večer naravnost zmagovito in je zel splošno občudovanje. Prav posebno so ugajale Parmove »Slovenske cvetke«, ki je prav obsežen potpouri. In iznenadil nas je s Parmovo romanco »Črne oči«, v kateri ima ves čas flavta naravnost diven solo. Občinstvo je viharno odlikovalo zares izbornega solista.

Petje je bilo prav dobro. Vodil ga je g. Širca v odsotnosti gosp. Michla, ki je odšel v domovino na dopust. Velika mešana zbor »Po zimi iz sole« in »Kitice slov. nar. pesnij« sta zbudila živahno zahvalo občinstva. Petje je bilo res prav dobro. Možka zbor »Utopljenka« in Nedvedova »Pod oknom« s tenor-solom, enako čveterospev »Tičica gozdna« so morali ponoviti. Ženski zbor s spremljevanjem »Gondolirjeva pesem« je bil krasen kos tega sporeda. G.čna Cejeva pa je nastopila prvič s samospevom »Zlata doba« (Nedved); na klavirju jo je spremljal g. Komel. G.čna ima obsežen in dovolj močan sopran, da smemo z gotovostjo pričakovati od nje najlepših vspehov, ako se večkrat nastopi. S prvim nastopom more biti popolnoma zadovoljna. Svojo nalogo je dobro dovršila.

Opolnoči je imel dr. R. Gruntar pozdravni nagovor. V krepkih potezah je očrtal zgodovino in delovanje društva, voščil mu v novem letu se lepših vspehov ter zaklical vsem navzočim: Srečno in veselo novo leto 1903! — Po običajnem pozdravljanju znancev in prijateljev vse vprek je pričelo srečkanje, ki je bilo nenavadno živahno, pa tudi obsežno, in zbujalo je mnogo prijetne zabave. — Da je mladina zaključila zabavo — po svoje in se vrtela po dvorani še par ur, je umevno samo po sebi.

Tako je torej minulo tudi letošnje »Silvestrovo« prav živahno in nadejno za goriske Slovence! Naprej po poti napredka!

Resolucija na učiteljskem zborovanju se je doslovno tako glasilo: »Zaupni shod učiteljstva ljudskih in meščanskih sol v pokneženi grofovini Goriski in Gradiscanski, ki se je vršil 21. decembra 1902. v gledališni dvorani v Gorici, katerega se je udeležilo učiteljstvo vse dežele, prosi visoki deželni zbor, naj bi blagovolil brz ko je mogoče sprejeti novi načrt postave, ki ga je sestavil šolski odsek deželnega zbora, s premembami, ki so se danes kot potrebne navedle in merijo na zboljšanje učiteljskih dohodkov, in odločiti, da stopi omenjena postava v veljavo

s 1. januarjem 1903.; kajti sedanji žalostni položaj zahteva vsled podražnja živil, da se učiteljstvu iz humanitetnega, pedagogičnega in pravnega načela plače uredijo, kakor se je storilo v zadnjem času za vse druge stanovne javne uprave«.

Klerikalna podivjanost. — Da klerikalizem ljudstvo pozivinja, je stara resnica. Take človeške divjačine ne poznajo nikakega srama, ne ozira, niso sposobne za nežnejša čustva.

Da sta A. Gabršček in dr. Tuma dobivala ves čas razkola nesramna anonimna pisma najpodlejšje vsebine, smo že večkrat povedali. — Tudi za novo leto je došla na naslov A. G. v Gorici pisana a v Gradcu oddana razglednica. Na njej so namalane »gavge«, kakoršne so pobožni kavci že davno naredili zanj v svojih lepih sanjah, pod njimi seveda »primeren« napis. Ali vse to še ni zadoščalo. Ves prazen prostor je počelkal s takim berilom: Ti prokleti kramar, fej hudičev smerkovec, hudičev razkolnik, tvoji dnevi so šteti, enak pozdrav tudi tvojemu pajdašu T., smrt Tvojemu umazanemu listu, — itd. in konec glasi: Živio Gregorčič!

Pač lepa čast za semeniskega profesorja, da ima tako navdušene častilce. Jih je gotovo vreden! — Kam pač vodijo kavci ubogo, zaslepljeno ljudstvo!

Trgovsko-obrtna zadruga je dokončala svoje prvo petletje in s tem peti odsek. Aktivni deleži po 300 kron so naloženi z dnem 31. decembra na hranilne knjižice kot vloge. Gotovo je, da ogromna večina pusti te deleže tudi zanaprej kot vloge in si vzame na šest i odsek novih aktivnih deležev. Vsakdo je videl, na kako lep in lahek način je prišel do denarja, ki mu bo v potrebi izborno služil. — Šesti odsek je pričel šele z novim letom, no imel že naprej prenotovanih 515 deležev, kar je dokaz naravnost ogromnega razvoja tega denarnega zavoda. Ako pojde tako naprej, bo šesti odsek še močnejši nego prvi.

Svinjska pridiga. — V Podgori so imeli v nedeljo pridigo, ki je mrgolela zopet svinjarji, kakoršnih je navajen tamkajšnji kurat Golob. Govoril je o nečistosti; to je predmet, okoli katerega se kaj radi sučejo izvestni pridigarji, vse prekosi v tem pa podgorski Golob; ta je tič, da mu ga ni para. In take svinjarije, o katerih tu niti govoriti ne moremo, naj bi bile — beseda božja! Kdo to verjame?! Verjamejo pa menda to tiste Marijine »hčere«, katere stojijo pod komando podgorskega popa Goloba. Bržčas jim take lepe reči ščegetajo živce, in ker je na katoliški podlagi vse dovoljeno, se morda s takimi pridigami pripravljajo za ono »čistost«, kakoršno le prepogostoma razumejo po raznih katoliških »devskih« društvih in po farovžih. Škandal, da se dopušta po cerkvah tako svinjarsko govorjenje, kakoršno je doma v podgorski cerkvi... Ako pa tak škandal malce ožigosamo, pa pravijo, da pišemo

(Dalje v prilogi.)

ki so bili na obisku pri križarskem starosti v Lubovem, oni gospod de Fourci, gospod de Bergov in gospod Majneger, oba potomca za Križarje zaslužnih rodbin, ko sta slišala vsakoršnih novic o Jurandu iz Spihova, se niso niti trohice prestrašili, marveč so celo sklenili pozvati slavnega viteza na boj, hote se prepričati, ali je zares tako strašen, kakor ga slikajo. Križarski starašina je temu kajpada nasprotoval, sklicuje se na mir med redom in mazoveškim knezom, končno pa je v nadeji, da se remara reši groznega soseda, sklenil, zatisniti oči nad to zadevo ter ni dovolil samo v ta bojni pohod, marveč jim še dal svoje oborožene vojake s seboj. Vitezi so poslali poziv Jurandu, kateri je dospel urno pod pogojem, da oni odpošljejo svoje ljudi nazaj in da se vitezi sami z njim in z dvema njegovima tovarišema poskusijo na meji med Spihovim in Prusijo. Ker pa oni svojih vojakov niso hoteli odposlati, niti odstopiti spihovske zemlje, jih je napadel on, njihove vojake pobil, gospoda Majnegerja s kopjem prebodel in gospoda de Bergova ujel ter vrgel v podzemeljsko spihovsko ječo. De Fourci jedini se je rešil in po tridnevni blodnji po mazoveških lesovih dospel h Križarjem in poizvedel od ogljarjev, da oni prebivajo v Tehanovem. Hotel je pred vsem drugim podati zoper Juranda knezu tožbo, da ga on kaznuje ter mu zapove, da de Bergova izpusti iz ječe.

Ta novica je pokvarila dobre odnošaje med knezom in njegovimi gosti, kajti ne le novo dospelja Križarja, marveč tudi Hugo von Danveld in Siegfried de Löve so jeli zahtevati od kneza, naj vendar enkrat vstreže zahtevi križarskega reda ter reši mejo razbojnika in ga strogo kaznuje za njegove grehe. Zlasti je še Hugo von Danveld, ki je imel še davne račune z Jurandom, na katere se je z bolestjo in sramoto spominjal, koprnal po osveti.

»Mi se hočemo pritožiti celo pri našem velikem mojstru,« je dejal »in ako ne dosežemo pravice od vaše knežje milosti, pa nam jo odmeri on, pa naj bi se potegnila za razbojnika vsa Mazovija.«

Toda knez, ki je bil sicer kaj mirne nravi, se je razsrdil ter dejal:

»Kakšne pravice neki zahtevate? Ako bi bil vas Jurand prvi napadel, vam vasi požgal, vam črede odvezel in vam ljudi pobil, tedaj bi ga gotovo pozval na sodbo in mu odmeril kazen. Toda vaši so ga sami izzvali. Vaš starosta jim je dal celo oborožene vojake s seboj, in kaj je storil Jurand? Sprejel je poziv ter je samo želel, naj oboroženi ljudje odidejo. Kako naj ga kaznujem ali pozovemo na sodnijo. Dražili ste groznega moža, katerega se vsi boje, in prostovoljno ste si nakopali nesrečo na svojo glavo — kaj torej še hočete? Ali naj mu mar zapovem, da se ne bi branil, kadar ga napadete?«

»Križarji ga niso napadli, marveč samo gostje, tujezemski vitezi,« odvrne Hugo.

»Za goste je vaš red odgovoren in vrhu tega so bili z njim tudi ljudje iz ljubovske posadke.«

»Ali je mar imel naš starašina prepustiti mu svoje goste, da jih on pokolje?«

Na to se knez obrne k Siegfriedu in reče:

»Glejte, kako se spreobrača pravica v vaših ustih; ali mar ta vaša zvižaja ne žali Boga?«

Siegfried mu odvrne:

»Gospod de Bergov mora biti rešen iz ječe, kajti možje njegovega rodu so bili starašine križarskega reda ter so doprinesli mnogo velikih zaslug svetemu križu.«

»Ali Majnegerjeva smrt mora biti maščevana,« doda Hugo von Danveld.

Ko je knez to slišal, si odgrne lase na obe strani, na to stopi s klopji in pristopi k Nemcem z jeznim

licem; toda še provočasno se spomni, da so oni njegovi gostje, torej se premaga in položivši Siegfriedu roko na ramo, reče:

»Čujte, starašina, vi nosite križ na svojem plašču. Odgovorite mi po svoji vesti pri tem križu, ali je imel Jurand prav ali ne?«

»Gospod de Bergov mora biti rešen iz ječe,« odvrne Siegfried de Löve.

»Nastalo je za trenutek molčanje, na kar reče knez:

»Bog mi daj potrpežljivost!«

Siegfried pa nadaljuje z ostrim, rezkim glasom:

»Ta krivica, ki nas je zadela v osehah naših gostov, daje nam vsi povod za pritožbo. Odkar obstoji naš križarski red, nam še ni nikdar ni v Palestini, ni v Sedmograški, niti na Litvi nihče ni storil toliko zlega nego ta razbojnik iz Spihova. Vaša knežja milost! Mi zahtevamo pravico ne le za jedno krivdo, marveč za tisočere, ne za jeden boj, marveč za petdeset bojev, ne za jedno prelito kri, marveč za več let trajajočih takih zlih dejanj, radi katerih bi nebeški ogenj moral požgati ono gnezdo zlobe in okrutnosti. Čegavo vpitje ondi kliče k Bogu za maščevanje? Naše? Čegave solze? Naše! Zamán smo se pritoževali, zamán zahtevali pravične sodbe. Nikdar nam ni bilo vstreženo.«

Knez Januš je pokimal z glavo in odgovoril:

»Hej, nekdanj so bili Križarji pogostoma gostje na Spihovem in Jurand ni bil vaš sovražnik, dokler mu ljubljena žena ni poginila pod vašimi rokami. Kolikokrat ste ga že napadali, hote ga ugonobiti, takisto kakor sedaj radi tega, da j izzval in premagal vaše viteze? Kolikokrat ste nasčuvali nadenj razbojnike, kolikokrat streljali po njem iz gozda z loki? Resnica, da vas je nadlegoval tudi on, ker ga je gnala želja po osveti; toda ali mar vaši vitezi, ki sede na vašem

proti cerkvi, proti pridigam in proti nedolžnim duhovnikom. Pojdite se solit, sleparji s svinjarji vred!

(Prosimo naše somisljenike, da nas o takih rečeh v Podgori, ali drugodi vedno natančno informirajo.)

Osebnostna vest. — Davčni praktikant Fr. Mrevlje je imenovan davčnim adjunktom

K volitvam na Nabrežini. — Zadnjič smo že zavrnilo neresnično poročilo, poslano „Edinosti“ in „Narodu“, da se je napravila kaka koalicija proti narodno-napredni stranki ter zmagala. — Tu niže priobčujemo dopis, poslan iz napredne hiše nabrežinske. Dopis slove:

Nabrežina, 29. dec.

„Soča“ je zadnjič govorila o obč. volitvah; v prvem delu je govorila resnico, trditve v drugem delu pa zopet ne odgovarjajo povsem resnici. Da bo vse jasno, eto pojasnilo.

Sorodstvo dosedanjega župana se je s posebno vneto letošnjih volitev, in sicer v tem smislu, da bi imelo sorodstvo večino v starašinstvu. — V ta namen je to sorodstvo iskalo pomoči tudi pri italijanskih priseljencih in sprejelo med kandidate kar štiri Italijane, dočim je izpuščilo znane naprednjake.

Proti tej nameri županovega sorodstva je nastal odpor, in sicer pred vsem v ostalih vrstah pristavev narodno-napredne stranke. Ta nasprotna stranka je sprejela le enega Laha in sicer v II. razredu (ne Favettija), pa še ta govori dobro slovenski in je tu že domač. Nova stranka je zmagala v III. in II. razredu popolnoma, in s tem je prišel v starašinstvo oni Lah, ki pa ne bo prav nič vode motil, o tem naj bo ostali slovenski svet prepričan.

V I. razredu so volilci raznih narodnostij, kajti klesarska obrt je to prinesla k nam. Volilo se je jako zmešano, in zgodilo se je, da je poleg nekaterih županovih pristavev bil izvoljen tudi Favetti, ki je moral dobiti glasove od obeh stranij. — To je vsa resnica!

No, tudi Favetti ne bo nič škodoval, ako bi tudi hotel, ker sam proti 17 nič ne opravi. Sicer pa pozna razmere, je vnet za koristi kraja in na škodovanje v nikakem pogledu niti ne sanja. V starašinstvu se ne bo radi njega laški govorilo!! — Sicer treba naglasiti, da so bili doslej vedno tudi kateri Lahji in starašinstvu, a Nabrežina je bila narodna in napredna — in taka ostane.

Čitatelji naj zdaj sodijo, kako se more govoriti o zmagi proti narodno-napredni stranki. Mi vsi smo naprednjaki in protestujemo, da se hoče naprednjaštvo identifikovati s sorodstvom dosedanjega župana.

Tako dopisnik, ki naj oprost, da smo izpustili vse rezke opazke na naslov sorodstva C. — Ne moremo verjeti, da so vse pšice opravljene in žali nas ta kakor vsak spor med somisljeniki. Rodbina in sorodstvo

C. je bila vedno vsakozki narodna in napredna, kar tudi ostane. Da je prišla v tak spor, je vzrok obča slovenska bolezen, ki se pojavlja po vseh občinah, posebno ob volitvah. Kdor je nekoliko časa na krmilu, se gotovo zameri zdaj temu zdaj onemu, ker vsem vstreci ne more, in vsaka zamera je nov žebelj na rakev bodočega poraza.

H koncu izrekamo željo, da bi bilo vse reš tako, kakor zahtuje naš izvestitelj. Napredni prvaki naj pazijo kakor na buncico v očesu na: narodno in napredno Nabrežino!! Vse drugo pa se prijateljski poravnaj in pozabi!

Deželni zbor. XIV. seja 2. 1. 1903. Sinočna seja je trajala cele štiri ure. Resili se pa od dnevnega reda, ki je obsegal 33 točk, se prvi dve niste celi. Najprej je odgovarjal vladni zastopnik na interpelacijo posl. Jakontiča glede uravnave bregov reke Idrije ob italijanski meji ter izjavil, da se bode moglo s tem priti se le tedaj, ko se končajo obrambena dela. K dnevnemu redu je prvi posl. Lapanja utemeljeval svoj predlog glede poprave državne ceste med Sv. Lucijo in Bačo. Rekel je, da se je vlada, ko je vzela cesto po idrijski dolini v svoje področje, pač tudi lotila popravljati to cesto, ali prišla je svoje delo v Usniku, je končala pri Sv. Luciji ter potem zopet nadaljevala od Idrije naprej; progo med Sv. Lucijo in Bačo pa je pustila ob strani. Ta cesta se pricetkom precej dviga, potem pa pada proti Bači v precejšnji strmini. Ker bo zaradi železniške postaje promet na tej cesti jako velik, je nujna potreba, da se popravi. Predlog posl. Lapanje, da se vis vlada pozivlje v tem smislu, je bil sprejet nujnim potom. — Kot druga točka je bil na dnevnem redu zakon o ureditvi pravnih razmer učiteljskega osebja mestnih in javnih ljudskih šol (poroč. dr. Marani). O tem zakonu se je razvila se precej živahna generalna debata, katere so se udeležili poslanci dr. Gregorčič, dr. Treo, dr. Luzzatto, vladni zastopnik, dalje poslanci dr. Faidutti in dr. Tuma.

Vsi govorniki in poročevalci so naglašali nujno potrebo uravnave plač učiteljstva, po drugi strani pa je večina povdarjala, da se mora ozirati tudi na deželne finance. Radi pomanjkanja prostora ne moremo danes prinesiti izvajanj posameznih govornikov toli pri generalni kakor pri podrobni debati. Omenjamo le, da so slovenski napredni poslanci stali na stališču, da se mora vse iz zakona odstraniti, kar bi vladi onemogočilo zakon predložiti v sankcioniranje cesarju, in da so oni predlagali še marsikatero priboljške, pri katerih predlogih pa so bili le deloma podpirani na slov. strani od posl. Klanciča, na ital. pa od dr. Luzzattove frakcije. Posebno živahna debata se je vnela pri predlogu posl. dr. Treo glede deželnega šolskega zaloga, ki bi imel priti v ta zakon kot poseben paragraf. Za to so glasovali slovenski poslanci izvzemši dr. Tumo, ker je bil isti mnenja, da bi se s tem zakon onemogočil.

Najbolj je razočaral učiteljstvo predlog posl. dr. Verzeznassija, podpiran po dr. Gregorčiču, naj se dostavi k paragrafu, ki določa čas, kadaj zakon stopi v veljavo, da ta zakon ne stopi prej v veljavo, dokler vlada ne obljubi prispevek 60.000 K na leto. Ta predlog je izšel od večine poslancev in posl. dr. Tuma je že zaklical celemu zakonu „Requiescat in pace“; kajti vladni zastopnik se je temu na vso moč protivil. Bilo je videti, da bodo glasovali proti predlogu dr. Verzeznassija le 4 slov. in 3 ital. poslanci. Toda prišlo je drugače. Po govoru dr. Tume, ki je očital z bridkimi besedami zbornični večini, da hoče zakon pokopati, se je izjavil posl. dr. Faidutti, da bode glasoval tudi on proti predlogu dr. Verzeznassija, in slednjič je prav nepričakovano še sam dr. Verzeznassi odtegnil svoj predlog. Tako je bil zakon sprejet v prvem čitanju ob 9^{1/4} uri zvečer. Tu pa so poslanci po večini zbežali in zbornica je postala nesklepčna.

Prihodnja seja je danes popoldne ob starih. Dnevni red: Nadaljevanje včerajšnje seje.

Društvo tiskarjev v Gorici priredi 14. februarja veliki pias v hotelu „Central“. Čisti dobiček je namenjen za podporo sirot in vdov tiskarjev. Med odmorom se bode vršilo srečkanje treh dobitkov. Srečke se bodo prodajale že prihodnji teden.

Papežev životopis je predavala g.čna učiteljica Urbancičeva v Podgori „Marijinim hčeram“ na veselici, ko so igrale „Lurdsko pastarico“. — Papežev životopis, to premeto reč, o kateri se je po slovenskih knjigah že mnogo preveč pisalo — to naj bo torej predmet predavanju v društvih. Kaj naj se učijo od tega ljudje, ako čitajo, kadaj je bil rojen kak g. nunc, posvečen v masnika, imenovan kanonikom, škofom in papežem? Mislimo, da prav nič. Tisto pa, kar priliče papežu, da ga tim več poveljujejo, je krajno pretirano in veliko farbanje. Namen pa je ta: utrjevati zlasti pri ženskah ugled duhovskega stanu, ženske naj bodo pionirke v nečednem boju gg. nunccev proti naprednjakom in drugim, zato pa delujejo povsodi v prvi vrsti iz farovžev na to, da si podjarmijo gospodinje, hčerke ter drugo ženstvo. Vemo tudi, kako se trudi podgorski kurat Golob, da bi spravil pod okrilje Marijine družbe tudi kaj boljših deklet in žen!

Papežev životopis.... Lurdska pastarica.... in druge take lepe reči so na dnevnem redu veselice Golobove katoliške podlage, potem pa se čudijo, ako se pametni ljudje pogorajo takemu početju ter spuščajo opazke, katere so edino umestne. — Podgora je jezikovno nevarna naša postojanka, ali „obmejni“ duhovnik se ne briga za to niti v sanjah, njemu je mar le poneumnevanje ljudstva po znanem farovškem receptu. Ljudstvu ni potreba, da ve, da mora biti slovensko, potreba mu je pa, da ve, kadaj se je rodil papež in koliko je star! — Da je naš boj proti takim po-

javom klerikalizma le opravičen, o tem je menda vsakdo prepričan.

Dogodki v Ricmanjih. — Dogodki, ki se vršijo sedaj v Ricmanjih, so preznati. Zato podajemo našim čitateljem tu še podrobneje poročilo o poslopanju z vaškim načelnikom, kakor opisuje isto „Ed.“ po ustnem poročilu načelnika samega. Glasi se tako-le:

Župan je delal okolo svoje stiskalnice olja. Okolo 9^{1/2} ure predpoludne je prišel k njemu poveljnik orožnikov, zahtevaje naj gre ta.oj k okrajnemu glavarju, sicer da bo aretiran. Poveljnik je povdarjal, da za mora privedi h glavarju. Župan se je branil z vso energijo, rekši, da bi ga bil moral g. glavar pravočasno in primerno obvestiti. Nato je poveljnik odšel, a kmalu nato sta prišla k županu dva orožnika z istim pozivom in s pripombo, da bo aretiran in odveden v Koper, ako se ne pokori! Župan se je zopet branil z vso energijo, a orožnika sta ga prijela za obe roki in ga tako odvedla do komisije, ki je stala pred kapelanijo. Tu je župan apostrofiral glavarja, kaj da hoče in da bi ga moral pravočasno in primerno obvestiti. Voditelj okrajnega glavarstva v Kopru, gosp. Schaffenhauer-Neys, je odgovoril: „Vi morate biti danes tu, kakor vaški župan. Na moje povelje morate biti tukaj!“ Župan: „Dovolite, g. glavar, jaz vas pozdravljam in odhajam na svoje delo.“ Župan se je obrnil in odhajal. V tem pa sta ga dohitela dva orožnika, veleta, da mora ostati tu. In prijela sta ga za obe roki. Župan je ponavljal, da mora na svoje delo in na glasen klic svojih delavcev je hitel proti svojemu domu. Zopet sta prišla dva orožnika in ponovilo se je kakor zgoraj. Župan se je branil, ali prisiljen v to je šel z orožnikoma do pred farovža. Od tu je zopet zbežal domov. In prišla sta dva orožnika ponj v tretjo. Odvela sta ga, držeča ga za roki ter ga potisnila preko praga farovža. V kaplaniji je župan izjavil kategorično: Gospod glavar, jaz sem prišel, kakor da ne bi prišel! Mene ni tu! Nato je moral župan pred orožniki v prvo nadstropje. Tu je okrajni glavar velel ključarju, naj odpre soho, kjer ima gospod kapelan dr. Požar svojo biblioteko. Ključar ni mogel odpreti vrat z vsem naporom. Župan je protestiral, da ključar dela škodo na obelnski lasti. Na to je velel okrajni glavar, naj ključar odpre vrata spalnice, ki je v zvezi z biblioteko. To se je slednjič posrečilo. Tu je glavar posegel po matici in nekaterih drugih knjigah, dočim so vsi drugi gospodje le gledali povsem pasivno. Vaški župan je protestiral, da on noče ničesa videti in vedeti, ker ni bil navzoč gospodar vsega tega. In obrnil se je v stran, da bi odšel. Orožniki so mu zastavili pot. Dve ali tri knjige je glavar menda izročil navzočemu cerkovniku iz Doline. Gotovega pa vaški župan ne more reči, ker obrnjen v stran ni dobro videl. Župan je izjavil najodločneje, da nič ne podpisuje.

ozemlju, niso napadali mirnih ljudi v Mazoviji, pobrali jim črede ter pomorili možje, žene in otroke? Ali ko sem se pritožil velikemu mojstru radi tega, mi je odvrnil iz Marburga: »To so navadni mejni prepiri!« Dajte mi torej mir, tu ni prilično, da se pritožujete vi, ki ste mene samega vjeli v mirnem času neoboroženega v moji lastni deželi, in ako bi vas ne bilo strah pred jezo krakovskega kralja, pa bi nemara tičal še sedaj v vaših ječah. Tako ste poplašali meni, ki sem potomec rodu vaših dobrotnikov. Dajte mi mir, vi nimate vzroka govoriti o pravici.«

Ko so Križarji to slišali, so pogledali nestrpljivo drug drugega, ker jih je bilo sram, da je knez omenil svoje jetništvo pod Zlatorijo pred gospodom de Fourcijem in Hugom von Danveld, in šté obrniti govorico na drugo stran, mu rečejo:

»Z vašo knežjo milostjo se je zgodila pomota, katero smo popravili ne iz strahu pred krakovskim kraljem marveč radi pravice; za mejne zadeve pa naš veliki mojster ne more biti odgovoren, kajti kolikor je kraljevin na svetu, povsod se dogajajo take neprilike na meji.«

»To sedaj sam praviš, sicer pa zahtevaš, da naj Juranda obsodim. Kaj hočete?«

»Pravico in kazen.«

Knez stisne svojo koščeno pest in ponovi:

»Bog, daj mi potrpežljivost!«

»Naj vaša knežja milost pomisli tudi na to,« nadaljuje Danveld, »da naši svojeglavci napadajo zgolj posvetne ljudi, ki ne spadajo k našemu plemenu; vaši pa se dvigajo celo zoper naš križarski red, in s tem žalijo samega Odrešenika. Kakšne muke in kazni so tudi dovolj velike, da se kaznuje one, ki delajo krivico svetemu križu?«

»Čuj!« reče knez. »Ne sklicuj se na Boga, ker njega ne prevariš.«

In položivši roko na Križarjevo ramo, ga potrese tako, da se je ta takoj zavedel ter spregovoril z nežnejšim glasom:

»Ako je resnica, da so naši gostje prvi izzvali Juranda in da niso hoteli odposlati svojih ljudi, tega res ne morem odobrovati; tu pojde le za to, ali je Jurand zares sprejel poziv?«

Po teh besedah pogleda gospoda de Fourcijja ter mu daje z očmi znamenje, naj taji. Ta pa, bodisi da ni mogel, ali ni hotel tega storiti, je dejal:

»Jurand je hotel, da naj odpošljemo svoje ljudi ter da se bori on sam z dvema tovarišema z našimi tremi.«

»Ali je to res?«

»Na mojo čast! Jaz in Bergov sva se strinjala s tem, toda Majneger tega ni hotel.«

Knez pa spregovori:

»Starešina iz Scitne, vi veste bolje od vseh drugih, da Jurand ne odbije nobenega poziva.«

Na to se obrne k navzočim ter reče:

»Ako ga kateri od vas hoče pozvati na dvoboj, bodisi že peš ali na konju, dam mu jaz svoje dovoljenje. Ako bo Jurand ubit ali vjet, pride gospod de Bergov brez odkupnine iz ječe. Od mene ne tirjajte ničesar več, ker tudi ničesar ne dosežete.«

Po teh besedah nastane globoka tšina. Hugo von Danveld, Siegfried de Löve, brata Rotgier in Gotfried so bili sicer hrabri možje, vendar pa so predobro poznali groznega junaka iz Spihova, da si torej niso želeli z njim boja na življenje in smrt. Tega si je mogel drzniti le kak tujec, kakor gospoda de Lorche, ali de Fourcij, toda de Lorche ni bil navzoč na tem

razgovoru, de Fourcij pa se še doslej ni otresel strahu, ki ga je doživel.

»Enkrat sem ga videl,« je zamomljal potihoma in nočem ga videti več.«

Siegfried Löve pa reče:

»Nam Križarjem ni dopuščeno dvobojevati se brez dovoljenja samega mojstra in vrhovnega maršala; sedaj pa tudi ne iščemo dovoljenja za dvoboj, marveč to, da naj bo Bergov rešen iz sužnosti, Jurand pa kaznovan s smrtjo.«

»Vi ne dajete zakonov tej deželi.«

»Doslej smo potrpežljivo prenašali to sosesčino, toda naš veliki mojster nam bo znal pridobiti pravico.«

»Niti vi, niti vaš mojster ne vladate v Mazoviji.«

»Za mojstrom stoje Nemci in rimski cesar.«

»Za menoj pa poljski kralj, kateremu je podložno več narodov in dežel.«

»Ali si vaša knežja milost želi vojno s križarskim redom?«

»Ako bi hotel vojno, ne čakal bi vas v Mazoviji, marveč bi šel tjekaj k vam; torej ne grozi mi, ker se vas ne bojim.«

»Kaj naj sporočim mojstru?«

»Vaš mojster me ni vprašal ničesar. Reci mu, kar hočeš.«

»Torej si sami poiščemo kazen in rusačevanje.« Sedaj dvigne knez roko ter pogrozi Križarju s prstom nad samim licem.

»Čuvaj se!« reče z jeznim glasom »čuvaj se! Jaz sem ti dovolil, da poz veš Juranda, toda ako s križarsko vojsko pridereš v mojo deželo, pa takoj udarim po tebi, in kakor suženj, ne pa kot gost boš sedel tukaj.«

Vedle te decidirane izjave niso spisal nikakega zapisnika. Župan je hotel bežati, ali orožniki so ga pridržavali in spremili do hišnih vrat. Tu je slednjič vele glavar, naj župana puste oditi. Odhajaje je župan izjavil vnovič, da noče ničesar vedeti o tem, kar se je godilo tu, ker ni bil obveščen: po kaj so gospodje prišli in kaj imajo. Na to so gospodje stopili iz farovža in takoj na to odšli iz Ricmanj. Sprednja vrata farovža so vaščani našli zaprta, ona v ozadju pa odprta, kakor so javili vsakemu županu. Povdarjati pa treba, da se je ob vsem tem dogodku ljudstvo vedlo najmirneje in najtreznejše, da se ni godila ni najmanjša neprilicnost ter da gospod kapelan dr. Požar ni bil navzoč v Ricmanjih.

Dodatečno k temu se to-le: Vsa pota in steze okoli Ricmanj so bile zasedene po orožnikih. Tudi v Borštu je bila rezerva kakih dvajset orožnikov. Komisija je spremljala v Ricmanje deset orožnikov z nasajenimi bodali. Vseh konsigniranih orožnikov je bilo kakih 40. Vsi orožniki so bili preskrbljeni z — zapestnicami. „Pri lovcu“ nad bosketom pa je bil pripravljen oddelek tržaskih redarjev. Iz farovža je komisija odnesla tri knjige, obedovala pa v Borštu na pošti, v znanem zavetišču bratov Butignonjev in drugih italijanskih duhovnikov.

Prebivalstvu v Ricmanjih pa treba vnovič izreči glasno hvalo, da je bilo tako mirno in da ni dalo ni najmanjšega posla temu velikemu aparatu!

„Alojzijeviče“ je prosilo dež. zbor za podporo 600 K in jo je tudi dobilo. Dr. Tuma in Štrekelj sta glasovala proti, radi cesar sta naša dva farovška lista vsa iz sebe. Pravita, da ima zavod namen, preskrbljevati učence s stanovanjem in hrano, nò povedati sta pozabila, da tak zavod pa ne sme imeti namena, da bi se v njem gojilo fridolinstvo, kakor se je na najostudnejši način. Da zavod pod duhovnim vodstvom, v katerem se zgodi kaj takega, kakor v tem, mora priti ob dober glas, se toliko bolj, ker so gospodje vedeli, kaj da „kuha“ Fridolin, ali ga niso izročili pravični kazni, marveč so ga lepo skrili ter mu pomagali, da je s svojo „kuhario“ pravočasno pobegnili, se razume pač samo ob sebi. Zato tudi noben pošten človek, ki pozna to, ne more glasovati za zavod, v katerem je mogoče — fridolinstvo. Saj se vendar razumemo!

Ker se bavimo zopet z „bratom“ Fridolinom, omenjamo, da smo zvedeli, da ga je iskala roka pravice na Balkanu, kjer je bil skrit, ali ko ga je imela dohiteti, pa ga ni bilo več. Poslali so ga baje na Ogersko v neki se bolj skriti samostan. Taki so posvečeni zaščitniki morale!

Bovški klerikalci pod vodstvom znane Trentarja Abrama bi svojo katoliško politiko radi malce pometili. Zato so mislili, da bi ne bilo slabo, ako bi poslali znanega Šulerja kam na mlekarški tečaj. Šuler sicer ni

mož za take reči, ali politika tako narekuje, da naj bo on tisti izvoljenec.

V dež. zboru pa je bila večina tega mnenja, da katoliška politika in bovsko klerikalno mleko ne tičeta skupaj — in sklenili so, da ostane „predsednik“ Šuler lepo doma. Zato pa vlada strašna jeza po naših farovških listih, ker se ni vstreglo razdirajoči katoliški organizaciji, marveč je prodrlo mnenje, da prošnje ni narekoval gospodarski namen, marveč političen; zato je podpora za Šulerja padla. — Na tak način škodujejo klerikalci slovenskemu kmetu neizmerno. Kar si izmislijo si kaj, pa mora biti! Ali ker se jih spoznava, se vstvarja položaj, da se utegne imeti pomisleke v dež. zboru tudi v takih slučajih, ki se tičejo resnih gospodarskih vprašanj. — Tako je delovanje klerikalcev škodljivo in neumno, pa ga poglej od te ali od one strani!

Odprava mitnice in lokavost mestnega nastopa v Gorici. — Z novim letom so se vendar uresničile davne želje avstrijskega prebivalstva, da se odpravijo mitnice na državnih cestah. S tem je storila ta mogočna Avstrija korak, s katerim se je vendar enkrat približala — Italiji, katero tako radi imenujemo deželo revščine. — Čitatelji naj torej vedo, da od novega leta se ne plačuje več mitnine na državnih cestah.

Ob vходу v Gorico pa ostanejo mestne mitnice, kjer se je moralo plačevati po 1, 2, 4 vinarje za vzdrževanje cest v ozemlju goriskega mesta.

Te mitnice bodo torej še stale in naši vozniki bodo morali plačevati kakor doslej goriskemu mestu, ki ima od tega lepe dohodke, katere daje pač po ogromni večini naš Slovenec.

Modri mestni očetje so hoteli izkoristiti priliko, ko je država odpravila svoje mitnice, namreč, da bi ves dobiček šel v lačne mestne blagajne, a naši ljudje bi plačevali kakor doslej, t. j. mestne mitnice naj bi pobirale po 2, 4 in 8 vinarjev, torej dvakrat več nego doslej. Ta vrlo modri sklep so naredili v seji 2. decembra.

Ali zgodilo se je čudo! — Namestništvo je ustavilo s odlokom 30. dec. izvršitev tega sklepa, in mesto pobira tudi po novem letu po starem tarifu. — Namestništvo je vendar enkrat pokazalo nekaj energije nasproti mesnim mogotcem in zeleti je, da ostane vsaj v tem oziru stanovitna. Ali Gorica še ne izžema dovolj cele dežele, pa ne daje deželi nazaj niti počenega groša v obliki davščin, kakor se to godi v drugih deželah?

Listnica. — V Brda: Dopis prijeli. Prihodnjic. G. pis. članka o izseljevanju: Prihodnjic.

Droblj. — V Gorici je umrlo tekom lanskega leta 794 oseb; med temu so ušesti tudi tujci in iz obeh bolnišnic. — Dobrodelnih večer pri Dreherju, prirejen po komiteju goriskih gospa pod predsedstvom gospe pl. Boksleff, je bil jako dobro obiskan; do-

hodkov je bilo K 1068.34. — V lanskem letu so izgnali iz Gorice 469, oseb meseca decembra 60. — Na Silvestrov večer so aretirali nekega Karla Jasnika v ulici Dogana, ker je razbijal in pretil doma, ko mu oče ni hotel dati denarja, ki ga je zahteval. — Na novega leta dan se je ustrelil v vojašnici v ulici Vogel vojak 47. pešp. Fr. Zigler, baje radi ljubezni. — Včeraj zjutraj je skočil z železniškega mostu v Sočo Gorican Ant. Sosov; potegnili so mrtvega na suho.

Razgled po svetu.

Deželni zbor istrski. — Poslanec dr. Venier je utemeljeval predlog za administrativno združenje Istre s Trstom ter naj se naroči dež. odboru, da prične pogajanja v tej reči. Posl. dr. Luginja je v imenu slovenske manjšine stavil spreminjalni predlog, naj se najprej izvede v liberalnem smislu volilna reforma v deželni zbor in občinske zastope, naj se deželnemu odboru naloži, da tekom l. 1903. izdela tozadevni načrt in se-le potem naj se stremi za administrativnim združenjem Istre s Trstom in Goriško-Gradiščanskim in to na podlagi popolne enakopravnosti. Povdarjal je, da so bili slovanski poslanci tudi od svojih sorojakov nasvetovani, naj vsprejmejo zvezo s Trstom. Ali jaz sem gotov, nadaljeval je govornik, da bi bilo mnogo naše energije izgubljene, predno bi se določili pogoji za tako združenje. Stvar gradnje nove norišnice dokazuje, da se v Trstu ne dela s preveliko naglico. Ako je Trst za vas kulturno središče, ni to za deželo zadosten razlog za združenje. Ni pa mogoče, da bi faktorji, ki so v začetku minolega stoletja določili meje pokrajinam, iste sedaj spreminjali laški manjšini na ljubo. Nadalje je kritiziral tržasko razmere in je povdarjal, da je tržaska zakonodaja različna od istrske. Nasprotoval je posebno zahtevi, naj bi se deželni zbor skliceval v Poreč. Poreč je bil primeren za glavno mesto v časih, ko se je v veslarskih čolnih potovalo z veliko brzino, ali od tedaj je Pulj zelo napredoval in postal važno mesto, ki hoče postati centrum in imeti najmodernejše institucije. Izjavil je pa, da slovanska manjšina ne priporoča Pulja sedežem deželnega zbora iz narodnih obzirov, ker središče slovenske Istre je v Pazinu. Sicer pa, da istrski poslanci, ki niso milijonarji, bolj poznajo potrebe istrskega kmeta, nego jih poznajo tržasko borzne tvrdke. Sprejet je bil predlog Venierjev.

Zbornica je na to proti glasom slovenske manjšine vsprejela tudi proračunski provizorij. Ko sta v hrvaškem jeziku govorila še posl. Anprjičić in Mandić, bila je seja zaključena in zasedanje odgojeno.

Češki deželni zbor. — Po daljši debati je bil vsprejet zakonski načrt glede užitnine na pivo. Tekom drugega čitanja proračunskega provizorija je posl. Baxa, baveč se s habsburško dinastijo, rekel:

„Mi si ne zakrivamo, da je bila ravno habsburška dinastija ona, ki je največ prispevala k procvitu Hohenzollerncev, in sicer valed svoje nesrečne politike, s katero si je nevede sama sebi škodovala, katero politiko pa so morali drago plačati narodi, ki so jej poverili svojo osodo. Spominjajoči se tega ne moremo zatreti gotovih čutstev in to toliko manje, ker habsburška dinastija, katero je češki narod pozval na prestol, je sedaj jeden najzagrizenejših nasprotnikov Slovanov.“

Poluletni proračunski provizorij je bil nato vsprejet in je deželni zbor odgojen.

Istotako sta odgojena tudi slezijski in solnograški deželni zbor.

Izstop nadvojvode Leopolda Ferdinanda iz cesarske hiše. — Uradna „Wiener Abendpost“ piše, da je Njegovo Veličanstvo dovolilo nadvojvodi Leopoldu Ferdinandu, da odloži dostojanstvo nadvojvode, in da sme odslej nositi meščansko ime Wöfling. Zajedno da je odredil cesar, da se nadvojvoda brise iz liste vitezov zlatega runa in da se isti odpusti iz vojske.

Občinski zastop v Krškem je imenoval dr. Ivana Tavčarja in tamkajšnjega župana dr. Tomaža Romiha častnima občanom. Klerikalni strani pa, ki onemogočuje vsako za ljudstvo koristno delo, je izrekel občinski zastop najostrejšo grajo.

Društvo „Zvezda“ na Dunaju bode imelo svoj tretji redni občni zbor jutri 4. januarja 1903 v dvorani „Wiener Ressource“, I. Reichsratsstrasse 3 ob 5. uri popoldne. Po občnem zboru sledi zabava s prijaznim sodelovanjem gospic Zmrzlikar in Pirc, tamburaškega zbora sl. hrvatskega društva „Prosvjeta“ in društvenega pevskega zbora pod vodstvom gospoda Vinko Krusiča. Slovenski gostje dobro došli!

65 vojaških samomorov. — „Naprzod“ poroča iz Premysla, da se je na Silvestrovo ustrelil pri 10. pešp. v Premyslu vojak Nais. Ta samomor je 35. med vojaštvom v premyslski garniziji. „Naprzod“ je navajal tudi muke, katere je moral trpeti Nais, ali je bil radi tega — zaplenjen! Grozno, koliko žrtev zahteva vojaška krutost.

Smodk se je poprodalo v leto 1901. v Avstriji 1.285.125.266, smodčić pa 3.885.920.062. — Državi je dalo to K 42.540.748.86.

Nagodba z Ogrsko dosežena. — Po najhujših naporih se je končno dognelo sporazumljenje na Silvestrov večer pozno v noč. Kako je pa pravzaprav to sporazumljenje in kaka bo ta nagodba, o tem molčita obe vladi previdno. Bo pač bržčas tako, da so Ogr gotovi svoje stvari z ugodnostjo, pri nas pa bo po stari navadi! Ali sedaj bomo videli, kaj poreče parlament in kaj Čehi?

Grof Lamsdorff, ruski zunanji minister, je odpotoval sedaj z Dunaja domu. Pustil je na Dunaju najboljšo vtise ter morda vplival celo na dosego sporazumljenja glede nagodbe. Glavni povod misiji je bilo pač zanimanje od strani Rusije za Macedonijo.

In očitno je bila njegova potrpežljivost že izčrpana, kajti jezno je vrgel kučmo na mizo, in ko je šel iz sobe, je močno zaloputnil z durmi.

Križarji oblede od jeze, gospod de Fourci jih pogleda kakor blazen.

»Kaj hočemo sedaj?« vpraša prvi brat Rotgier. Hugo von Danveld skoči h gospodu de Fourci ter mu pogrozi s pestjo.

»Čemu si rekel, da ste vi prvi izzvali Juranda?«

»Zato, ker je to resnica.«

»Toda ti bi se imel zlagati.«

Jaz sem prišel semkaj, da se tu bijem, ne pa da se lažem.«

»Dobro si se bil, ni ti kaj reči!«

»Ali mar nisi ti pred Jurandom zbežal v Sčitno?«

»Pax!« reče de Löve. »Ta vitez je gost našega reda.«

»In ni se pregrešil, da je to rekel,« doda brat Gotfried. »Brez sodbe bi Juranda ne kaznovali, na sodbi pa bi se že pokazala pravica.«

»Kaj bo sedaj?« ponovl Rotgier.

Nastane kratko molčanje, in še le čez trenutek reče Siegfried de Löve z pikrim in strogim glasom:

»Treba je vendar že enkrat končati s tem krvavim psom! De Bergov mora biti rešen iz ječe. Skličemo skupaj posadke iz Sčitne, iz Jansburga, iz Lubova, pozovemo skupaj helminsko plemstvo in udarimo na Juranda. Čas je, napraviti temu konec.«

Toda Danveld, ki je znal vsako reč dobro premisliti, prekriža roke nad glavo, se nekoliko zamisli ter reče:

»Brez dovoljenja velikega mojstra to ni mogoče.«

»Ako se nam posreči podjetje, nas bo veliki mojster še celo hvalil!« se oglasi Gotfried.

»Ali se nam pa to posreči? Kaj, ako pa knez zbere svoje suličarje in vdari po nas?«

»Med njim in našim redom vlada mir. On nas ne napade.«

»Dà, mir je, toda mi ga prvi pretrgamc. Naše posadke proti Mazurjem nikakor ne zadoščajo.«

»Potem nam priskoči veliki mojster na pomoč, na kar nastane vojna.«

Danveid se znovič zamisli.

»Ne, ne!« reče čez nekaj časa. »Ako se nam posreči, bo to vašemu mojstru zelo po godu. Poslanci pojdejo h knezu in ga pomirijo, nam pa to preide brez kazni.«

»Toda v slučaju poraza se naš red ne potegne za nas ter ne napove knezu vojne. Za to bi bilo treba drugega mojstra. Za knezom stoji poljski kralj, a s tem se naš mojster ne mara spreti.«

»Saj smo se polastili dobrinjske dežele, iz cesar je razvidno, da se nam ni treba bati poljskega kralja.«

Tu se ozre naokrog ter doda z zamolklim glasom:

»Čul sem v Marburgu, da to deželo vrnemo, ako bi nam pretila vojna.«

»Oh,« reče brat Rotgier, »ako bi bil med nami še Makvard Salzbach, ali Šomberg, ki sta zadavila Vitoldova ščeneta, ta bi si že znala pomagati zoper Juranda. Kaj je Vitold? Jagielov namestnik in veliki knez, toda Šomberg se za to ni zmenil. On je zadavil Vitoldu otroke, pa se mu ni zgodilo ničesar. Resnica, nimamo dovolj ljudijki bi si znali v vsaki zagati pomagati.«

Ko je Hugo von Danveld to slišal, se je oprl z lakti ob mizo, položil si glavo na roke ter dlje časa ni spregovoril. Nakrat pa se mu zaiskre oči, pogladi si zadovoljno svoje vlažne ustnice ter reče:

»Bodi blagoslovljen trenutek, v katerem ste se, pobožni brat, spomnili imena hrabrega brata Šomberga.«

»A to čemu? Ali ste si nečesa domislili?« ga vpraša Siegfried de Löve.

»Govorite urno!« zakličeta brata Rotgier in Gotfried.

»Čujta,« reče Hugo. Jurand ima tu hčerko, jedino doto, katero ljubi kakor zrenico svojega očesa.«

»Ima jo, poznamo jo. Ljubi pa jo tudi kneginja Ana Danuta.«

»Da. Torej poslušajte! Ako odnesemo to deklico, da nam Jurand za njo ne le Bergova, marveč tudi vse druge sužnje, samega sebe in še Spihov navrli.«

»Pri krvi svetega Bonifacija, ki je bila prelita v Dohumu,« zakliče brat Gotfried. »Temu bi bilo zares tako, kakor pravite.«

Potem znovič umolknejo, kakor prestrašeni pod težo tega podjetja. Še le čez trenutek se obrne Rotgier k Siegfriedu de Löve.

»Vaš razum je enak vaši hrabrosti,« reče; »kaj torej mislite vi o tem?«

»Mislim si, da je vredno to reč nekoliko prerašetati.«

»Deklica je,« nadaljuje Rotgier, »ljubljenka same kneginje, ki jo ima rada kakor svojo lastno hčerko. Pomislite si, pobožni bratje, kak hrup bi nastal?«

Toda Hugo von Danveld se nasmeje.

»Sami ste rekli, da je Šomberg zastrupil ali zadavil Vitoldova ščeneta — ali kaj se mu je zgodilo za to? Oni napravijo hrup za vsako malenkost, toda ako pošljemo mojstru Juranda na verigi, čaka nas le nagrada, ne pa kazen.«

(Dalje pride.)

Obsojen krščansko-socialistični odvetnik. — 31. dec. lani je skončala obravnavna proti odvetniku Löblu, bivšemu krščansko-socialistnemu poslancu v dež. zboru gornjeavstrijskem, radi poverjenja. Pridržel si je denar svojih klientov, dajal si je izplačevati kompenzarje nad tarifo, goljufal je razne dobrodelne zavode. Za neko polurno obravnavico radi žaljenja časti mu je morala plačati stranka 2000 K. Obsojen je bil na 15 mesecev trde ječe.

Preseljevanje Evropejcev v Ameriko. — Lanskega leta se je preselilo iz Evrope v Ameriko 348.775 ljudi in letos do 1. novembra 464.610 ljudi. Veliko število izseljencev je seveda tudi pričakovati meseca novembra, za katerega se nimamo statistike, kajti že 1. novembra se jih je preselilo okoli 3000. Število izseljencev se torej čudovito širi.

40.000 kron, je glavni dobiček loterije dunajskega umetnega društva. Opozarjamo p. n. citatelje, da bude srečkanje nepreklicno dne 15. januarja 1903.

Božjast.

Kdor trpi na božjasti, krčkih in drugih nervoznih boleznih, naj zahteva knjižico o teh boleznih. Dobiva se zastoj in franko v Schwann-Apoteke, Frankfurt a. M.

Delavska stanovanja.

[7. nadaljevanje.]

Šesta stranka, stranka socialnih reformatorjev, ima to skupno v nasprotju s pristaši marksizma, da, upa, da morejo posamezne družbe in privatniki, ki ne skrbijo za kar največji dobiček, na podlagi kapitalističnega gospodarskega reda zboljšati nedostatne stanovne razmere. Jasno je, da s tem na eni strani socialno-reformatorična smer nasprotuje prej očitnemu bistvu individualistične struje, in da se na drugi strani približuje oni smeri, ki je za sodelovanje javnih oblastev. Tem socialno-reformatoričnim stremljenjem moremo pa pristevati še vrsto drugih, ki pozivljajo še druge skupnosti, kakor ste država in občina, in druge osebne motive, kakor je hrepenenje po kar največjem dobičku, v boj zoper stanovno bedo. K tej socialnoreformatorični skupini moramo torej pristevati tudi one, ki zagovarjajo občekoristne stavbinske družbe in zadruge privatne ustanove v svrhu stanovne reforme in neplačano delovanje višjih krogov pri upravi hiš. Ta različna naziranja so v neposredni zvezi z naziranjem, v kakšni medsebojni zvezi je delavsko stanovno vprašanje z drugimi deli delavskega vprašanja. Nekateri se pri reševanju istega ozirajo le na delavsko stanovno vprašanje. Drugi zaznamujejo zopet stanovno bedo kot najpoglavitejši del socialne bede sploh. Obe struji se dostikrat od njiu nasvetovana reforma stanovnih razmer na ostalo delavčevo življenje,

kako se s pomočjo zboljšanja stanovanj tudi sicer zboljša usoda delavstva. Drugi se ozirajo na delavsko stanovno vprašanje vedno le v zvezi z drugimi deli delavskega vprašanja. Nimajo namena, da bi smatrali zboljšanje slabih stanovnih razmer kot svoj edini smoter. Na tem naziranju temelji tudi misel, da je stanovno vprašanje tudi obenem vprašanje o delavčevi mezdi.

Predvsem je potrebno, da se ljudstvo vzgoji geniti dobra stanovanja. Schmoller pravi: »Wir müssen zunächst, soweit es irgend geht, erziehend auf die unteren Klassen einwirken, in dem Sinne, dass sie den Wert einer guten Wohnung schätzen lernen; sie müssen begreifen, dass es gefährlicher ist, auf ein gutes Zimmer, als auf ein Glas Bier, ein Sonntagsvergnügen zu verzichten.« Toda tudi višji krogi morajo uvideti, kakšnega pomena so dobra in zdrava stanovanja... »müssen endlich einsehen, dass, selbst wenn sie grosse Opfer bringen, dies nur eine mässige, bescheidene Versicherungsprämie ist, mit der sie sich schützen gegen die Epidemien und gegen die sozialen Revolutionen, die kommen müssen, wenn wir nicht aufhören, die unteren Klassen in unseren Grossstädten durch ihre Wohnungsverhältnisse zu Barbaren, zu tierischem Dasein herabzudrücken.«

Brezdvomno je torej velikega pomena, da vsi sloji razumevajo posledice slabih stanovnih razmer in koristi dobrih in zdravih stanovanj. Toda za zdaj je za praktično življenje še vedno zelo potrebno javno delovanje. Vse čednosti, predvsem tudi zmisel za udobnost, lepoto, snažnost in red, se morajo razvijati le tam, kjer so že država in občina v ta namen delovale. Popolnoma po pravici meni Schäffle, da je zakonita uredba stanovnega vprašanja ravnotako važna kakor državno delavsko zavarovanje.

Oglejmo si nekoliko, kako so posamezne države uredile stanovno vprašanje. V Avstriji se je pred kratkim sklenil zakon o delavskih stanovanjih. Na Angleškem so imeli že veliko prej urejeno to vprašanje. Smoter angleškega zakona o delavskih stanovanjih je dvojen: odstranjenje obstoječih nezdravih stanovanj, na drugi strani zidanje novih delavskih stanovanj. Shaftesbury je že l. 1851. predlagal zakon, ki dovoljuje lokalnim oblastim v mestih in krajih z več nego 10.000 prebivalci zidanje ložijskih hiš za delavske sloje. V ta namen si smejo vzeti posojila in zato zastaviti lokalne davke ali si pa smejo tudi izposoditi iz Public Work Loan Commissioners. Torrens Acts iz l. 1868., 1879. in 1882. daje istim lokalnim oblastim dovoljenje, da na ovadbo sanitetnih uradnikov (Medical Officers of Health) dajo prezidati nedostatna stanovanja in sicer na stroške posestnika. Cross Acts iz l. 1875., 1879. in 1882. dovoljuje, da osrednje stavbinske oblasti (Metropolitan Board of Works) izpraznijo nedostatna stanovanja in posredujejo, da se nova sezidajo. Public Health Act iz l. 1875. je uvedla stanovanjsko inšpekcijo. Toda

vse te naprave so v Londonu, kjer so najbolj potrebne, le malo ali nič prišle do veljave. Vzrok temu so bile v prvi vrsti dotične oblasti, ki so bile navadno popolnoma nesposobne. (Dalje pride.)

Odlukovana tovarna tamburic

J. Stjepušin
Sisek (Hrvatska)

Na zahtevo pošlja vsakomur brezplačno ilustrovane cenike.

Tovarna je bila odlukovana leta 1900. na parizski svetovni razstavi ter leta 1896. na milenijski razstavi v Budimpešti.

Trgovina modnega blaga!

J. ZORNIK GORICA. **Moderce zadnje novosti** kupi se najbolj in najceneje pri **J. Zorniku Gorica, Goriška ulica 7.** Z ozirom na šele jako kratko dobo moje trgovine, stojem si za dobiti od največjih, da sem stih dam jako laskava predznanja o mojih dobrih, priznanih in cenih **modercih**, in je radi tega v interesu vsake dame, da se pri meni vse moderce kakor se vidijo po modercih letih 50% ceneje kakor drugod.

Pozor!

E. LEBHERZ

Gorica

tovarna užigalice
priporoča prebivalcem Primorskega svoje izdelke raznih vrst, posebno izvrstne in zanesljive užigalice

Apollo

Razpis službe.

V občini Biljana v Brdih je razpisana tajniška služba z letno plačo 600 kron. Prošnje s spričevali popolne sposobnosti slovenskega jezika je vložiti pri županstvu do 14. jan. 1903. — Želi se tudi nekaj znanja nemškega in italijanskega jezika.

Županstvo v Biljani.

Župan: Šaligoj.

Podpisani priporoča slavnemu občinstvu v Gorici in na deželi, svojo

prodajalnico jestvin.

V zalogi ima kavo vseh vrst, različne moko iz Majdičevega mlina v Kranju, nadalje ima tudi raznovrstne pijače, n. pr.: francoski Cognac, pristni kranjski brinjovec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, goružice (Senz), Ciril-Metodovo kavo in Ciril-Metodovo mlo ter drugo v to stroko spadajoče blago. Postrežba točna in po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Kutin,

trgovec v Slemenški ulici št. 1

v lastni hiši, kjer je »Trgovska obrtna zadruga«

„Goriška ljudska posojilnica“

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

Načelstvo in nadzorstvo je sklenilo v skupni seji dne 28. dec. 1901. tako:

Hranilne vloge se obrestujejo po 4%, Stalne vloge od 10.000 kron dalje z odpovedjo 1 leta po 5%. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojila: na vknjižbe po 5%, na varščino ali zastavo 6%, na menice 6%, s 1/2% uradnino. Glavni deleži koncem leta 6%.

Stanje 31. dec. 1901. (v kronah): Članov 1819 s 7932 deleži po 20 K = 158.640. — Hranilne vloge 1.318.965. — Posojila 1.379.213. — Vrednost hiš 142.643 (v resnici so vredne več). — Rezervni zalog 63.014.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakogar. — Posojila se dajejo le zadružnikom.

„Gaudeamus igitur.“

(Piše Ahasver.)

„Društvo „Rimska cesta“ priredi svoj sedmi občni zbor v zakristiji društvenega konventa tretji dan po sv. Juriju točno po prvi sv. maši ob 1/2 6. uri zjutraj. K obilni udeležbi uljudno vabi Odbor.“

Taki lepaki so bili pribiti po celem Solnogradu: po semeniških, cerkvah, konventih in samostanih. Vspored tega občnega zbora je moral biti zelo zanimiv, ker se nikdar ni bilo toliko ljudi pri sv. maši v društveni cerkvi sv. Primoža, kakor oni dan. Ker sem pa ravno tačas opravljal pokoro po vseh solnograških cerkvah za svoje nekdanje liberalne grehe, sem se po maši tudi jaz spravil v teman kot temne zakristije temnega akademčnega društva solnograškega, da spoznavam iz bližnje dijaško gibanje.

Predsednik „Rimske ceste“, Flavijan Molitvenik po imenu, je bil dolg kakor velikonočna spoved sitne tercijalke, suh pa kakor ona krava, ki je pozrla v Jožefovih sanjah debelo svojo tovarišico za časa Faraona. Njegov visoki glas me je spominjal na srditega jezuita, ki se je jezil nad „Sočo“ in „Slovenskim Narodom“. Govoril je približno tako-le:

„Sveta družba! Daues obhajamo petdesetletnico smrti slavnega Homunkula, ki je vstvaril novo strujo klerikalnega humorja. Prosim, da bi se vzdignila družba s sedežev v znak sozolja. — Hvala Vam! — Predno pridemo k prvi točki današnjega dnevnega reda, moram omeniti nekaj skan-

dalov, ki so se dogodili pred kratkim v naši sredi. Hermenegild Paternošter se je namreč vlihotopil med člane naše „Rimske ceste“, akoravno je bil njegov ded hud liberalec, kar je pa ta nevrednež zamolčal hotoma ali nehotoma slavnemu odboru, Bonaventura Zvonik si je pustil cele tri dni brke rasti, ne da bi si jih obril; paragraf drugi, točka d.) naših društvenih pravil pa oestro in strogo zabičuje vsakemu članu dvakratno lastnoročno „britje“ na dan. Ecehijel Škapulir je pa pogledal po strani svinjsko klobaso, pomislite, — na veliki petek! — —

Že prej je vidno in slšno rastla nevolja, ko so pa zborovalci čuli o zadnjem škandalu, so kar zaupili kakor iz enega grla: „Križaj ga, križajmo Ecehijela!“

Devet minut in trinaštrideset sekund se je penilo razburkano morje, bobneči valovi: „Križaj ga, škandal!“ so se zaletavali v visoki svetilnik okamenlega predsednika, dokler ni olje potolajljivih besed društvenega tajnika pomirilo teh ljutih in besnih elementov.

Tajnik Roman Advent je vzel terco nižje in začel: „Ne bomo jih križali, ne, ne! Za take skandale hranijo društvena pravila drugačne kazni. Poslušajte! Prvi t. j. Hermenegild Paternošter je kriv prestopka nenaravnih dedov. Kaznuje naj se ga s štridesetdanskim postom v škofovski kuhinji, kjer ima dovolj priložnosti, da duha vonj pečenih puranov, rac, zajcev in kljunačev, da poslušata melodično cvrčenje mastne pečenke in veselo vrenje velikanskih cmokov, da gleda in ogleduje najrazličnejše pecivo v vseh nijansah rdeče, rмене in rjave barve, da potipa tupatam to ali ono jed, toda, ako bi deloval še njegov

peti čut, ako bi vtaknil le drobtinico v svoja pregrešna usta, „Anathema sit!“

Aplavs!

„Druga oseba t. j. Bonaventura Zvonik je kriv kosmatega prestopka. Kazen za to je sledeča: Tekom tega tedna se mora obtoženec naučiti na pamet prvih 48.000 imen Mohorjevih društvenikov iz koledarskega imenika celovške družbe.“

„Za tretjega, namreč za Ecehijela Škapulirja, imamo strogo kazni. Prosim, da bi poklicali mesarja, v čegar izložbo se je zagledal današnji obtoženec na veliki petek!“

Mesar oziroma tovarnar solnograških klobas, Fridolin Rilec, je bil slučajno kuhar in cerkovnik „Rimske ceste“, in kot tak tudi navzoč pri občnem zboru.

„Ecehijelu in Fridolinu naj se da v roke najdebelejše sv. pismo, vezano v trdo kožo. S tem orožjem se morata drobojevati celih 23 minut.“

Kar strah me je spreletaval pri vsakem udarcu! Groza me je obhajala, ko je padalo sv. pismo na volle glave, kjer je odmevalo kakor v kakem praznem sodu. „Zdaj, zdaj se mora prikazati črna kri,“ sem si mislil, toda varal sem se, črepinje so bile tršje od najtršje skale. Da se nekoliko potolažim, sem si naročil četrt litra vina, in kmalu bi si nakopal se jaz sv. pisemski dvoboj na glavo, ker sem pozabil, da se v Solnogradu ne pije vina. Prinesli so mi pol litra vode, za katero sem moral dati 15 vinarjev kot prispevek za rešitev zamorskih otročičev iz teme in jarna nevere.

Po tem groznem dvoboju so sledila poročila raznih odbornikov in volitev novega knjižničarja. Denarničar, Emanuele Loretto,

pristen Lah, je poročal o stanju blagajne. Mesečnino t. j. spovedni listek so plačali že vsi društveniki. Pri raznih prilikah, tako na dan sv. Franciška, Leona, in Anastazije se je nabralo 77 vin., katere se daruje v koristne namene: za zastavo katoliških hribo-lazcev 20 vin., za tobačnico predsedniku kat. mednarodnega soc. društva 20 vin., za spomenik narodnemu mučeniku Drozdu ob 50-letnici njegovega mučenitva; preostanek bodi pa nagrada najboljšemu spisu: „O vplivu potresa na sivo barvo vsake teorije.“

Odbor je odslovil knjižničarja Konrada Jozafata, radi česar je bila tudi volitev novega odbornika na dnevnem redu. Jozafat je izpil pred tremi tedni, ko je prejel denar od doma, cele tri litre limonade, postal seveda pijan, in v tej pijanosti zapel — Bog mu grehe odpusti! — pesmico: „Eno devo le bom ljubil.“ Bil je ves čas svojega poslovanja vesten knjižničar, saj je bil vedno v društveni knjižnici, kjer je prestavljal sv. pismo v ljubljanski dialekt. To odslovljenje ga je pa tako potrla, da se je zgrudil na tla in — zopet vstal. Mesto njega je bil izvoljen Davorin Künstn, ki se je bil že prej izrazil, da hoče prirediti ribniško izdajo sv. pisma.

Zabavni del! Mogoten pevski zbor je zapel: „Lepa naša univerza“ in „V dolini solz zdihujemo.“ Izpraznili so zborovalci še marsikateri liter — vode. Unela se je kralu burna debata, je-li bil zidan babilonski stolp v gotiskem ali v baroknem slogu. Ne vem, do kakšnega zaključka so prišli, ker sem prej odnesel svojo zdravo pamet, da sem lahko še voščil svojim prijateljem veselo in srečno novo leto!

Wilhelmov zeljiščni sok

že dolgo let priljubljen
sok proti kašlju

1 steklenico K 2.50,
poštni zavoj — 6 stekl. K 10

franko na vsako avstro-ogersko pošto razpošilja
Fran Wilhelm, lekarnar

c. kr. dvorni zalagatelj
v Neunkirchen, Spodnje Avstrijsko.
V znak pristnosti je na omotu grb občine trga Neunkirchen (devet cerkva).
Dobiva se v vseh lekarnah.
Kjer se ne dobi, vrši se pošiljatelj direktno.

Otvoritev gostilne.

Podpisana naznanjata, da sta otvorila
s 1. jan. 1903

= GOSTILNO =

„Agli antichi tre amici“
za vojašnico št. 11
(bivša gostilna „Tre amici“.)

Izvrstna kuhinja. Najboljša briska in furlanska vina. Postrežba točna po zmernih cenah.

Za mnogobrojen obisk se toplo priporočata

Ivan in Terezija Gulot.

Leta 1881. v Gorici ustanovljena tvrdka
E. Riessner, v Nunski ulici 3,
(nasproti nunski cerkvi)

priporoča pret. duhovščini in slav. občinstvu svojo lesno izdelovalnico umetnih cvetlic za vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko zalogo nagrobnih vencev, za krstne potrebe, večene sveče itd. vse po zmerni ceni. Naročila za deželo izvršuje točno in solidno. Priporoča slav. občinstvu tudi svoje tiskarno kjer ne perilo.

Najcenejši izvir dobrih ur
s 3-letnim pisemenim jamstvom
Haas Konrad,
Izvir ur ter zlatina — Mos: št. 249.
(Česko).
Lastne delavnice ur in fine mehanike.
Dobra rem. ura iz niklja glđ. 3.75
Fina srebrna rem. ura . . . 5.25
Fina srebrna verižica . . . 1.20
Budilnik iz niklja . . . 1.75
Vriska je odlikovana s c. kr. orlom; ima zlate in srebrne svetilje iz razstav ter tisoče priznanih pisem. — Ilustrovan cenik zaštet!

Karol Draščik,

pekovski mojster in sladčičar
v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za biračnice, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

C. kr. privil.
civilna, vojaška in uradniška krojačnica
M. Poveraja v Gorici
na Travniku št. 5.

Se dobivajo vsakovrstna moderna sukna kamgarn, piquet lastink, adria, sevjet itd., blaga iz avstrijskih in inozemskih tovarn ter gotove obleke, perilo vseh vrst in spadajoče priprave k paradnim oblekam za vsaki stan. Blago na meter in gotove obleke se prodajajo tako po ceni, da je z mojo trgovino nemogoča vsaka konkurenca.

Obleke vsake mode od 5 do 9 let K 5.40 in više
9 15 8.50
15 dalje . . . 15.—
vrhne sukne vsake mode . . . 24.—
za častito duhovščino . . . 28.—
hlače . . . 5.—

Haveloke in sobre pl. š. 15 K n. pret.
Za dame in gospice:

Haveloke . . . . . 25 K
Sako in pelegrine 9
V slučaju da se kaj ne dobi v zalogi po zahtevi, se izvrši točno po naročilu.

Razprodaja dežnikov!

Zaščitna znamka: SIDRU.
LINIMENT. GAPSICI COMPOS.
iz Richterjeve lekarne v Pragi
pripoznano kot izvrstno bol ublažujoče mazilo; za ceno 80 h, kron 1.40 in 2 kroni se dobi po vseh lekarnah. Naj se zahteva to splošno priljubljeno domače zdravilno sredstvo vedno le v orig. steklenicah z našo zaščitno znamko s „SIDROM“ namreč, iz RICHTERJEVE lekarne in vzame kot originalni izdelek le tako steklenico, ki je prevedena s to zaščitno znamko.
Richterjeva lekarna „pri zlatem levu“
v PRAGU
Elizabethgasse št. 5.

Anton Pečenko
Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8
priporoča
pristna bela in črna vina
iz vipavskih, furlanskih, brislih, dal-matinskih in isterskih vinogradov.
Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce
Cene zmerno Postrežba počena,

Anton Kuštrin

trgovec
z jedilnim blagom

Gosposka ulica št. 23 (v lastni hiši).

Priporoča svojo zalogo jestvin, kolonijalij vsakovrstnega olja, navadnega in najfinerega „Luka“ po jako nizkih cenah. — V zalogi se dobivajo testenine tvrdke Žnidaršič & Valentič v Ilirski Bistrici; cikorija in žveplenke družbe sv. Cirila in Metoda ter moke vseh vrst iz mlinov Jochmann iz Ajdovščine in Majdica iz Kranja.

Razpošilja naročeno blago tudi na deželo po pošti od 5 kilogr. naprej.

Kranjski laneno oljnati firnež, pristen . . . . .
čisto kranjsko laneno olje . . . . .
sladko jedilno laneno olje . . . . .

priporoča
Adolf Hauptmann
prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka in kleja v Ljubljani.

Predzadnji teden!
Srečkanje nepreklicno
15. januarja 1903.
kron **40.000** kron
Glavni dobitek
Umetno-obrtnega društva
srečke po 1 K
priporočajo:
G. Gentili, V. A. Jona, V. Michelstädter & Co., O. Pinckerle, menjalnice v Gorici.

Mizarska zadruga v Gorici (Solkan)
Naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem in založnikom povištva, da ima
veliko zalogo veliko zalogo
izgotovljenega povištva vseh slogov
v Solkanu pri Gorici. v Solkanu pri Gorici.
Naznanjamo, da smo prevzeli dosejanje trgovino povištva tvrdke Ant. Černigoja v Trstu, Via Piazza vecchia št. 1, katero bomo vodili pod enakim imenom.
Kar ni v zalogi, se izvrši točno po naročilu v najkrajšem času.
Cene zmerno.
Dela je lično ter dobro osušena.

Sokolstvo.

Dr. Miroslav Tyrš, ustanovitelj Sokolstva, razvija nalogo, smer in cilj sokolstva tako-le: Vsa zgodovina stvarstva vobče in človeštva posebej je večni boj za obstanek, v katerem podleže in izgine, kar je za življenje negodno in v zapreko vsemu, ostane, kar je zdravo in močno in krepkega življenja sposobno. Temu zakonu, zakonu neizprosne, kakor je vsak drugi, ki vlada v naravi, so podlegli pred tisoč in tisoč leti stvori naravnih, ko niso več našli v polagoma izpremenjenem svetu pogojev za svoj obstoj. Mnogobrojne vrste živali in rastline so izginile raz površje zemeljsko in se umaknile novim vrstam, ki se krepko razvijajo sedaj, pa preidejo v prihodnosti ravno tako malone brez sledu, kakor njih prednice. Temu zakonu so podvrženi ravno tako ljudje, kajti tudi človek je del občne narave. Njemu so podlegli narodi nekaj najslavnejši, brž ko so se postarali in onemogli, zlenili se in prepereli niso mogli napredovati več. Premagani od novih, mlajših, krepkih narodov so polagoma izginili. Egipt in Babilon je podvrгла Perzija, Perzijo Macedonci, Grke Rimljani, in sam Rim, vladar sveta se ni mogel ustavljati navalom barbarstva, kakor hitro so postali Rimljani leni, mehkužni in bili le še karikature svojih prednikov.
To vse v dokaz, da nobena, tudi najslavnejša preteklost, ampak le zdrava in delavna sedanost zagotavlja narodu prihodnost, da nazadujejo narodi, kadar zastanejo, da umirajo polagoma,

da izgine kar je zastarelo, kar nima več vrednosti v življenju. Kajti le celota leži naravi na srečo, ne deli. Radi tega odpravljajo dele, ki so gnili in bi okužili celoto, kakor odstranjamo gnilo jabolko od drugih, svežih, zdravih, da ne začno gniti še ta.
Poglejmo zgodovino. Naj so ginili narodi polagoma ali nasilno, toliko je gotovo, da je vsakrati narod izginil le po lastni krivdi. Ravno tako se na boljše ne odločuje osoda narodov, ampak odločena je že pred bojem. Niti jeden narod, kar jih je bilo na svetu, ni izumrl čil in močen, vsaki je padel trohel, len, zanemarjen.
Tyrš posnema iz tega dve reči in resnici dve.
Prva resnica je: Narodi, čim manjši so, tem večjo delavnost morajo razviti, da so in ostanejo vzlic pičlemu številu koristni in tehtni člani človeštva. Čim manjši so, tem bolj se morajo brigati za zdrav razvoj in napredek. Kajti pri majhnem narodu nastane lažje in hitreje prestanek, in gniloba se hitreje razširi po celem telesu. Pri velikih narodih pa potrebuje to dalj časa, predno pronikne ves narod in uniči zdravo življenje.
Druga resnica se glasi: Nobena moč, nobena surova, materijalna sila sama na sebi ne uniči naroda, življenje njegovo je, v kolikor se razvija na podlagi resnice, pravice in obnega napredka, v tem pogledu neranjivo, kakor solnčni žarek, njega ne premagajo in ne oslabe nobene tmine, nobena laž, nobeno nasilje.
Iz teh temeljnih resnic izvaja Tyrš za Sokolstvo, ki ni zadnji činitelj v

narodnem življenju, gotove posledice in mu nalaga tole nalogo:
Predvsem je Sokolstvo poklicano, da ohrani narod pri oni vsestranski čistosti, ki ne dá narodom poginuti, pri oni stalni in sveži moči, pri onem zdravju telesnem, duševnem in nrvstvenem, ki ne dopušča nikake gnjilobe, nobenega zastanka, nobenega nazadnjaštva, tega najgoršega, da morilskega zločina narodu storjenega, kakor pravi Tyrš.
Narod majhen in v takih okolnostih, kakor smo mi, more zadeti le dvojna osoda. Ako je nedelaven, mora polagoma poginuti, ako pa hoče živeti, je neobhodna potreba, da se odlikuje po energični in vsestranski delavnosti.
„Treba je torej“, pravi Tyrš, »da vsako društvo v svojem okrožju dela z vsemi močmi, da vsakdo v svoji stroki teži za najvišjim ciljem. Le takrat, ko se dovede stvar do tje, da se ne bo treba strašiti in bati primere z vsem inozemstvom, le takrat smo izvršili svojo nalogo v narodnem življenju, le takrat bo konec našim trudom. Kdor manj hoče, je kakor bi ne hotel nič. Ne vleci se, nego vzleti brate! Pasti ali dospeti! Vse ali nič!«
Kamor so drugi narodi, ki niso bili nikdar v okovih, dospeli po srečnejši osodi pred nami, tam leži naš skupni cilj. Tu naj vsa naša društva napno vse moči, tu naj si bodo drugo drugemu v vzgled. Vendar naj misli kdorkoli karkoli, mi ne tajimo, da imamo neomahljivo prepričanje, da more Sokolstvo izmed vseh najprvo dospeti tje, kamor je smer nas vseh.«

»Lo zdrav narod je tudi sposoben braniti samaga sebe. Orožje v vsaki pesti! Uredba vojaška! Stokrat, tisočkrat bodi to rečeno. Toda pred vsem tudi mladenštvo in moštvo krepko in godno!«
Sredstvo v dosego sokolskega cilja, za vršitev sokolskega vzvišenega poslanstva, mora biti tako, da potegne ves narod v narodno delo; da krepki telo, bistri duh, blaži srce, jači značaj, da budi narodno zavest, samozavest, pogum, energijo, odločnost, da vzbuja v narodu ljubezen do domovine, ljubezen do svobode, navdušenost, ne umetne navdušenosti, kakoršna poraja vino, in ki izhlapi z vinom vred iz človeka, ampak pravo, trajno navdušenost, ki sposablja moža, da dela, neumorno dela za blaginjo, čast, prospeh domovine.
Vse te lastnosti temeljijo neposredno ali posredno na zavesti lastne, telesne sile, ki ojačuje duševne moči, ker duh in telo, dela istega organizma, sta v vedni zvezi, vplivata drug na drugega.
Tyrš je izbral Sokolstvu za sredstvo, s katerim naj bi vršilo svojo nalogo, po katerem naj bi doseglo svoj cilj, sistematično urejeno telo vadbo, ki že od nekaj igra v zgodovini veliko ulogo, katere so se že od nekaj posluževale vse dobro urejene države, da bi z njo telesno in duševno krepile svoje prebivalstvo.
Da pa more telovadba res uspešna biti za ves narodni razvoj, za vse narodno življenje, treba je, da goji telovadbo vsak ud naroda. Zategadelj pravi Tyrš: »Naše težnje ne moremo smatrati prej za dosežene, dokler ni vsak Čeh tudi telovadeč!«